

AANSTURINGSMODELLEN

Omdat een goede inbedding voor pioniersplekken noodzakelijk is

Versie 15 mei 2018

Het aansturen van een pioniersplek kan een complex proces zijn. Om te voorkomen dat er onduidelijkheden ontstaan over waar de verantwoordelijkheden liggen en wie bepaalde beslissingen mag nemen, is het belangrijk om de organisatiestructuur goed vast te leggen in het pioniersplan. In dit document willen we wat aandachtspunten meegeven om mee te nemen in de voorbereidingen.

Om over na te denken:

- Welke **partijen** zijn betrokken bij deze pioniersplek? Denk hierbij onder andere aan de wijkkerkenraden, de algemene kerkenraad, andere kerken, stuurgroep, stichtingsbestuur, pioniersteam en de pionier.
- Wie is waar **verantwoordelijk** voor? Het is gebruikelijk om het pioniersteam het mandaat te geven om binnen de kaders van het pioniersplan zelfstandig beslissingen te nemen. Wanneer er beslissingen genomen dienen te worden die buiten het plan vallen, dan wordt de kerkenraad betrokken bij het proces.
- Balans tussen **afstand en nabijheid** van de bestaande kerk:
Om te kunnen pionieren is er ruimte nodig om te experimenteren. De behoefte van de pionier aan vrijheid en autonomie is echter geen vrijbrief om maar de eigen gang te gaan. Grenzen van vrijheid en autonomie moeten duidelijk zijn. Maak hier concrete afspraken over.
- **Communicatie** tussen gemeente en pionier(team): Pionieren kan soms eenzaam zijn. Daarom is het goed om als pionier(team) ergens terecht te kunnen met je verhaal en kunt sparren over de ontwikkelingen. Een pastoraal contactpersoon in kerkenraad of aansturingsgroep is gewenst. Zorg ook voor concrete afspraken met betrekking tot de voortgang van de pioniersplek richting de gemeente en kerkenraad. Denk hierbij aan het verzorgen van een gemeenteavond, regelmatig bezoek aan de kerkenraad en het schrijven van stukjes voor het kerkblad. Het jaarlijkse ontwikkelverslag dat geschreven dient te worden kan ook een goede aanleiding vormen voor een gesprek.
- **Stuurgroep:** Bij sommige pioniersplekken wordt er gekozen om een stuurgroep in het leven te roepen. Zeker wanneer het gaat om een pioniersplek waarbij verschillende wijken/kerken betrokken zijn. Vanuit elke gemeente/kerk kunnen er afgevaardigden in de stuurgroep geplaatst worden. Op deze manier wordt de verbinding gehouden met betrokken gemeenten. Wanneer de stuurgroep het mandaat krijgt om zelfstandig beslissingen te nemen, voorkomt dit vele vergaderingen met verschillende kerkenraden. Zeker in de beginfase van een pioniersplek kan het wenselijk zijn dat de stuurgroep ook praktisch ondersteunt. Denk hierbij aan communicatie richting de gemeente, pastorale zorg voor het pioniersteam, fondsenwerving en een 'hitteschild' vormen richting de kerkenraad en gemeente. Wanneer een pioniersplek meer 'volwassen' wordt, kunnen

deze taken steeds meer bij het pioniersteam neergelegd worden. Dit om zelfstandigheid te stimuleren.

- **Klankbordgroep:** Wanneer er één gemeente betrokken is bij een pioniersplek, kan een stuurgroep ook juist weer extra vergaderingen opleveren. Een klankbordgroep kan hier meer wenselijk zijn. Deze klankbordgroep kan als sparringspartner optreden voor het pioniersteam. Met name bij ingewikkelde kwesties of nieuwe ontwikkelingen kan dit gewenst zijn. Het is geen orgaan waar beslissingen worden genomen.

Bij elke pioniersplek hebben we in ieder geval te maken met een kerkenraad, een gemeente en een pionier(team). In sommige gevallen is er ook sprake van een stichting, een stuurgroep of een klankbordgroep. Hieronder zie je een aantal mogelijkheden om een pioniersplek bestuurlijk vorm te geven.

1. Het pioniersteam valt onder de verantwoordelijkheid van de wijkkerkenraad of algemene kerkenraad

Het pioniersteam krijgt de ruimte om binnen de kaders van het pioniersplan zelf beslissingen te nemen. Ze krijgen het mandaat van de wijkkerkenraad en/of algemene kerkenraad. Wanneer er beslissingen genomen moeten worden die buiten de kaders van het pioniersplan vallen, dan overlegt het pioniersteam met de wijkkerkenraad of algemene kerkenraad.

Het is verstandig om wel van te voren vast te leggen hoe vaak de kerkenraad wordt geïnformeerd over het pionierswerk. Dit is minimaal een keer per jaar om het jaarlijkse ontwikkelverslag te bespreken en te ondertekenen. Er kan gekozen worden om ook een klankbordgroep in het leven te roepen.

Voordelen:

- Een eenvoudige organisatiestructuur
- Geeft ruimte om te experimenteren
- Er is een duidelijke verbinding tussen pioniersplek en bestaande gemeente

Nadeel:

- Het pioniersteam kan in sommige gevallen weinig steun ervaren vanuit de gemeente doordat ze wat op afstand staan.

2. Het pioniersteam valt onder de verantwoordelijkheid van een stuurgroep

Een stuurgroep krijgt het mandaat van de gemeente(n) om te beslissen over de pioniersplek. Voor interkerkelijke pioniersplekken of pioniersplekken waarbij de pioniersplek direct onder de algemene kerkenraad hangt, kan dit wenselijk zijn.

Voordelen:

- Een stuurgroep is soms meer betrokken dan een algemene kerkenraad of kerkenraden van verschillende gemeenten.
- In de startfase kan een stuurgroep ook meer praktisch ondersteunen. Dat geeft het pioniersteam meer ruimte om te focussen op de doelgroep en het leggen van contacten. Het neemt werkdruk weg bij het pioniersteam.
- De stuurgroep staat dichtbij het werk, waardoor het team zich eerder gesteund voelt.

- Een stuurgroep biedt ruimte aan gemeenteleden die de pioniersplek wel graag willen ondersteunen, maar niet in het pioniersteam willen zitten.

Nadelen:

- Communicatie en een heldere taakverdeling tussen pioniersplek, stuurgroep en betrokken kerken zijn belangrijk. Verwarring ontstaat sneller wanneer er meer partijen bij het proces betrokken zijn.
- Uiteindelijk willen we dat de pioniersplek 'volwassen' wordt. De taken van de aansturingsgroep zullen uiteindelijk toch bij het pioniersteam moeten komen te liggen.
- Het kan extra overleg opleveren om alles goed af te stemmen
- De gemeente kan op afstand komen te staan wanneer de meeste communicatie via de stuurgroep plaatsvindt

3. Pionieren met een stichting

Een pioniersplek kan ook in een stichting worden ondergebracht. Het stichtingsbestuur zou dan de rol van stuurgroep op zich kunnen nemen. Kerkenraadsleden of leden vanuit de verschillende betrokken gemeenten zouden in het stichtingsbestuur plaats kunnen nemen. Dit om verbinding met de bestaande gemeenten te houden. Deze vorm wordt wel gekozen bij interkerkelijk initiatieven of pioniersplekken die veel doen met fondsenwerving. Via een stichting gaat dit soms makkelijker dan via een kerkelijke gemeente.

Je kunt ook nog kiezen voor de pioniersplek die een stichting heeft als rechtspersoon voor bijvoorbeeld fondswerving, maar waarbij het bestuur van de pioniersplek als geheel niet bij het stichtingsbestuur wordt gelegd. Dan krijg je een relatie tussen pioniersteam (als kerkenraadscommissie) en stichtingsbestuur, die een beetje lijkt op de relatie tussen een kerkenraad en het College van Kerkrentmeesters. Het stichtingsbestuur is dan alleen een soort commissie voor beheerszaken en/of fondswerving.

Er is een apart document beschikbaar 'pionieren met een stichting', waar extra informatie over deze vorm van aansturing te vinden is. Mail hiervoor naar uw startbegeleider.

Voordelen:

- Het hebben van een stichting heeft soms makkelijker toegang tot bepaalde fondsen dan een gemeente.
- Het kan een goede constructie zijn voor interkerkelijke pioniersplekken waarbij verschillende gemeenten in het stichtingsbestuur vertegenwoordigd zijn.
- De organisatievorm is overzichtelijk, er zijn relatief weinig partijen betrokken.

Nadelen:

- Doordat de besluitvorming vaak bij het stichtingsbestuur komt te liggen, is er vaak minder afstemming met de betrokken kerkelijke gemeente(n). De kans bestaat dat de gemeente en de stichting uit elkaar groeien. Om de onderlinge verbinding te waarborgen moeten duidelijke afspraken over worden gemaakt over hoe de verbinding vormgegeven wordt (bijv. in de statuten van de stichting).
- Vaak heb je als stichting toegang tot bepaalde fondsen. Je hebt fondsen die juist geven aan initiatieven met een duidelijke christelijke doelstelling, anderen geven daar juist niet aan. Sommige pioniersplekken richten om deze reden twee stichtingen op. Dit brengt extra werk met zich mee.

- Het pionieren met een stichting levert extra werk op i.v.m. de regelgeving. Denk hierbij aan verplichtte jaarverslagen en het invullen van formulieren om een ANBI-status te verkrijgen.

4. Pionieren met gedoogsteun

Elke pioniersplek dient verbonden te zijn met een lokale Protestantse Kerk. Wanneer een Protestantse Gemeente gedoogsteun geeft aan de pioniersplek betekent dat dat de gemeente ruimte wil geven aan het pioniersteam om de pioniersplek te starten. De gemeente is praktisch, financieel en inhoudelijk niet verantwoordelijk voor de pioniersplek. Voor het krijgen van subsidies is een rechtspersoon nodig. Wanneer hier niet via de lokale gemeente in kan worden voorzien, dan is het opzetten van een stichting wenselijk. De verbinding met de bestaande gemeenten is echter vaak 'lichter' dan bij reguliere pioniersplekken. Om deze reden komt een pioniersplek met gedoogsteun niet in aanmerking voor de volledige financiële ondersteuning. De overige ondersteuning qua procesbegeleiding en trainingen is wel gelijk aan de reguliere pioniersplekken. Meer hierover is te lezen in de brochure pionieren, te downloaden op www.lerenpionieren.nl.

5. Pionieren met een landelijke verbinding

Wanneer het niet lukt om een pioniersplek lokaal in te bedden, dan bestaat er de mogelijkheid om de pioniersplek te verbinden aan de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk.

Voor verbinding met de Protestantse Kerk via de Dienstenorganisatie gelden de volgende eisen:

- Alle andere verbindingsmogelijkheden zijn onderzocht en (voorlopig) niet passend gebleken.
- De verantwoordelijk ambtelijke vergadering (kerkenraad of classis) voor het gebied heeft schriftelijk aangegeven geen bezwaar te hebben.
- De pioniersplek is bereid een samenwerkingsovereenkomst te ondertekenen, waarin expliciet wordt gemaakt dat de pioniersplek zich conformeert aan de belijdenis en de dooppraktijk van de Protestantse Kerk. (Dat wil o.a. zeggen: geen overdoop, evt. wel doopbevestiging.)
- De motivatie van de pioniersplek om zich aan te sluiten bij de leergemeenschap pionieren is overtuigend en gericht op een blijvende verbinding met de Protestantse Kerk. Het gaat de pioniersplek zeker om meer dan alleen subsidie, men is op zoek naar wezenlijke verbinding.

Extra informatie over deze vorm is verkrijgbaar bij uw startbegeleider.

www.lerenpionieren.nl

Landelijk team pionieren
info@protestantsekerk.nl
 030 8801892